

Bevar Dovrefjell mellom istidene

v/styreleder Torggrim Sørseth

Stettevika

6260 Skodje

Skodje, 04 04 2017

Fylkesmannen i Oppland

Postboks 987

2604 Lillehammer

Vern av tidligere Hjerkinns skytefelt – høring av verneforslag

Fylkesmannens brev av 01 02 2017

Planarbeidet – prosess og alternativer

BDMI vil gi ros til fylkesmannens utredningsgruppe for et faglig og grundig arbeid med verneplanen. Vi mener dog at de aktuelle alternativer kunne vært organisert på en litt annen måte. I planen opereres det med to alternativer. Det burde også vært med et alternativ som maksimalt tok hensyn til villreinen, og inkluderte Snøheimvegen (fordi den tross alt ligger der, jfr nedenfor). Men alternativene kan kombineres, som det er sagt under prosessen, og det er helt nødvendig skal verneplanen ta rimelig hensyn til det fremste verneformålet: vern av en unik villreinstammes leveområder og trekkruer.

Overordnede - prinsipielle forhold

Gjennom opprettelsen av Dovrefjell Sunndalsfjella nasjonalpark i 2002 m/tilhørende andre verneformer ble store områder av et av landets største og flotteste natur- og villmarksområder vernet. Under verneplanprosessen og i begrunnelsen for vernevedtaket ble det spesielt påpekt at vi innenfor dette område har et tilnærmet intakt høyfjellsøkosystem med jerv, fjellrev og villrein – som det eneste i landet. Og villreinen er genetisk påvist å være den siste rest av den

opprinnelige ville fjellreinen som fantes i Europa for mange tusen år siden. Det knytter seg derfor store verneverdier til dette området, et område vi enkelthets skyld kan kalle Dovrefjellene. Og det tidligere skytefeltet, som nå skal vernes, er meget viktig – en nøkkelfaktor – for villreinstammen i Dovrefjellene.

Verneverdiene er av så vel nasjonal som internasjonal karakter, da Norge er ansvarsnasjon for den unike villreinen, og det arbeides med å få kulturminnene etter jakt og fangst på villreinen på UNESCOs verdensarvliste. Dette er godt belyst i verneplanforslaget, og må «holdes høyt» ved enhver diskusjon som involverer særinteresser, herunder lokale interesser.

De store verneverdiene må sette sitt preg på verneplanen i den forstand at det ved konflikt mellom verneverdiene med særlig villreinen i sentrum må lokale/regionale nærings- og fritidsinteresser vike. Det er ingen grunn til å stille svakere krav til verneinteressene i Dovrefjellene enn på Svalbard hvor verneinteressene konsekvent går foran næringsinteressene ved konflikt. Til alt overmål dreier det seg om nasjonalfjellene, historisk som kulturelt. I sum en av nasjonens flotteste natur- og villmarksskatter.

Det er særlig villreinen som vil stå i fokus for BDMIs uttalelse. Villreinstammen i Dovrefjellene har fått redusert sine leveområder kraftig over svært mange år gjennom inngrep fra vei- og jernbanebygging, kraftbygging og hyttebygging. Det snakkes blant forskere og andre med innsikt i villreinformasjonen at denne spesielle villreinstammen nå er satt på «bås» (som Terje Skogland i sin tid sa det).

Det må nå være slutt på kompromisser og overdreven hensyntagen til særinteresser som medfører ytterligere fragmentering av villreinstammen, ødeleggelse av trekkruiter og beiteområder. I denne sammenheng vises til nylig rapport om «Populasjonsdynamiske utfordringer knyttet til fragmentering av villreinfjellet».

Nasjonalparken – Snøheim – særinteressene

Under prosessen med etablering av Dovrefjell Sunndalsfjella nasjonalpark ble det klarlagt at Snøheim måtte fjernes (eller stå ubrukt) av hensyn til villreinen. Det ble sagt at etablering av Snøheim som turisthytte var uforenlig med verneinteressene, dvs av hensyn til villreinens trekkruiter og beiteområder på Hjerkinplatået.

Bare måneder etter vedtaket om opprettelse av nasjonalparken kan vi dokumentere at DNT Oslo og omegn tok kontakt med Miljødepartementet og ba om å få overta Snøheim. Etter en kort prosess, uten hensyn til tidligere beslutninger om Snøheim og uten konsekvensutredninger, fikk DNT overta Snøheim for opprusting til en stor turistdestinasjon. Ett av vilkårene som ble satt fra departementet var at Snøheimvegen skulle fjernes (tidligere vedtatt av Stortinget).

Situasjonen i dag er, kort sag, denne: Snøheim har blitt svært populær med 6-7 tusen årlig besøkende. Trafikken foregår på vegen der det er etablert et bussregime. Turistene får altså ikke gå til Snøheim på vegen, men må ta buss – av hensyn til villreinen. Forskerne har sagt

klart i fra om at det er bedre med busstrafikk inn til Snøheim, enn at trafikken skjer til fots, - av hensyn til villreinen fordi den reagerer mindre på kjøretøyer enn folk i terrenget.

Stortinget skal avgjøre Snøheimvegens skjebne i 2017, er det besluttet (for andre gang). Hvilket reelt valg har Stortinget når forskerne, samstemmig, har sagt klart i fra at det tross alt er bedre å organisere et strengt bussregime for frakting av turister enn å slippe løs trafikken? Neppe noe valg i det hele tatt. Ikke villreininteressene heller. Av to onder velger man jo det minste. Sett fra et villreinstandpunkt er det tross alt bedre med bussing av turistene enn at folk skal gå til fots langs sti eller veg inn til Snøheim.

Konklusjonen gir seg selv: Ved opprettelse av Dovrefjell Sunndalsfjella nasjonalpark ble det fastslått av Snøheim måtte fjernes. Det var også truffet vedtak om fjerning av vegen – av Stortinget. Gjennom «bakromsarbeide» fra en privat organisasjon, DNT Oslo og omegn, ble Snøheim, i strid med forskriftene for nasjonalparken, besluttet rehabilitert og utbygd til en stor turistdestinasjon - av departementet. Og det uten noen form for konsekvensutredning. Av hensyn til villreinen kunne man ikke slippe løs trafikken til hytta, men busse turistene innover. Skal man ta reelt hensyn til beiteområder og trekkruter for villreinen er det, tross alt, best at vegen består og at folk blir kjørt med busser til Snøheim. I sum et formidabelt inngrep i villreinens leveområder.

Konsekvensene av at DNT Oslo og omegn lykkes med sitt lobbyarbeid overfor en statsråd for noen år siden ser vi nå. Trafikken på den 14 km lange vegstrekningen til Snøheim er i sum blitt så stor at det påvirker reinstrekket til viktige høst- og vinterbeiteområder i den grad at det ikke vil overraske noen om det oppstår en barriereeffekt med betydelige negative konsekvenser.

BDMI er av den mening at det var en stor feil å tillate reetablering av Snøheim, og har brukt betydelige ressurser for å få det stoppet. Vi er nå i ferd med å se skadevirkningene av at en særinteresse vant fram. Visjonen/målet om full rehabilitering av naturen i Skytefeltet har høstet stor internasjonal oppmerksomhet og anerkjennelse, men for det internasjonale samfunn må det bli en nedtur å se hva som har skjedd på grunn av overdreven hensyntagen til særinteressene.

Snøheim må fjernes, før eller siden- jo før jo bedre! Inntil videre må alle krefter settes inn på å begrense skadevirkningene.

Verneplanprosessen og særinteressene

Også under selv prosessen og arbeidet med verneplanforslaget har særinteressene gjort seg gjeldende. Ringvegen er besluttet fjernet for lenge siden ifm med naturrestaureringsarbeidet. Plutselig kom det beskjed fra Klima og miljødepartementet til prosjektledelsen om at utredningsarbeidet også skulle inkludere et alternativ hvor store deler av ringvegen skulle bestå, - fra Hjerkinntil Grisungvatnene. Lokale interesser fra landbruket ønsker å bruke vegen fram til Grisungen i forbindelse med gjeting/sanking av sauer (og kjøring inn til hyttene ved Grisungen). Dette til tross for at det er på det rene, og fremgår av utredningen, at det knytter

seg store verneinteresser av forskjellig art langs vegen, herunder knyttet til beite og trekkruiter for villreinen. Skal vi igjen se at særinteresser vinner fram på bekostning av nasjonale verneinteresser?

Alternativ 1 – justert

Skytefeltet bør innlemmes i Dovrefjell Sunndalsfjella nasjonalpark gjennom vernealternativ 1, dog juster med Snøheimvegen. Det er et paradoks, og tungt, for de som kjemper for villreinen at Snøheimvegen opprettholdes. Årsaken vil fremgå ovenfor, - som sagt: av to onder velger man det minste. Det er for villreinens bruk av skytefeltområdet bedre at trafikken skjer gjennom et strengt bussregime enn at et høyt antall folk beveger seg innover mot Snøheim på egen hånd langs sti og veg.

Det må legges vekt på en organisering av busstransporten som er levedyktig på noe sikt. Det må være et strengt regime som en del av et biotopvernområde. Regimet bør organiseres av nasjonalparkstyret som til enhver tid kan overvåke virkningen i forhold til villreinen, og til enhver tid justere trafikken etter forholdene.

I dette alternativet er ikke vegen langs Vålåsjøhøe med, og foreningen presiserer at vi ikke vil akseptere at denne vegen blir liggende fordi noen få lokale landbruksinteresser ser seg en viss nytte av vegen – av bekvemmelighetshensyn. Sanking/gjeting av sau kan umulig være noe problem uten denne vegstubben. Det er overalt kort veg til beiteområdene. Deet er også kort veg fram til vegforbindelse for sankelagene, i forhold til andre sankeområder vi kjenner til i Dovrefjellene. Derimot har områdene langs vegstrekningen store verneinteresser, noe som er redegjort for i utredningen. Disse må gå foran! En viss kompensasjon til de få brukerne av beiteområdene kan gjerne vurderes.

Ellers synes foreningen at hensynet til de få lokale turistinteressene rundt Hjerkinna må vike der det er tvil i forhold til reinens trekkruiter. Vi ser heller ikke det er riktig å ta hensyn til fuglehund og jaktprøveinteressene innen skytefeltet der denne aktiviteten kan komme i konflikt med villreinens trekkruiter, som sør-øst for Kolla. Hensynet til villreinen må her gå foran. Områdene øst for E 6 bør være tilstrekkelig for jakthundfolket og prøvene.

Vi vil spesielt peke på moskusen som en negativ faktor for villreinen. Selvfølgelig ikke i seg selv, men fordi den trekker til seg mange mennesker, enkeltvis og i flokker og i organiserte grupper langs reinens trekkruiter. Moskusen er en innført art, den hører ikke hjemme i norsk fauna, og all aktivitet knyttet til dette dyret må vike for villreinen. Organisert moskussafari og all ferdsel knyttet til moskusen må søkes begrenset til et minimum, og kun aksepteres der det utvilsomt ikke kan komme i konflikt med reinens trekk og beiting.

Andre forhold, spesielt begrunnet ut fra hensynet til villreinen

Vi vil først peke på ett forhold som ikke er spesielt behandlet i utredningen, men som kan bli av stor viktighet for villreinens beite- og leveområder på Hjerkinplataet, og langt ut over dette.

Reinheim genererer betydelig trafikk inn til trekkrutene for villreinen gjennom Stroppelsjødalen. Foreningen har for flere år siden tatt opp med DNT Oslo og omegn å fjerne Reinheim, som er en erstatningshytte for at de mistet Snøheim i 1950-årene. Når DNT Oslo og omegn nå har fått igjen Snøheim, og vi ser skadepotensialet, er det på høy tid å ta opp denne saken. Forskerne har også sett dette, og det er ytret krav om fjerning.

Reinheim må fjernes. BDMI vil arbeide for dette.

Ellers har vi disse kommentarene til «Spesielle høringstemaer» og som ikke er berørt ovenfor:

- Vi er enige i at de tidligere seterbygningene i Veslie fjernes, men at kvea kan beholdes
- Vi er enige i at det ikke må legges opp til flere tilsyns-oppsynshytter i området. 4 er mer enn nok.
- Det vil fremgå ovenfor at vi etter omstendigheten må godta at Snøheimvegen blir liggende, - så lenge Snøheim består. Men det må stilles krav om et strengt regime. Og vi synes det bør stilles krav om at DNT Oslo og omegn må bidra økonomisk i denne sammenheng, da foreningen tjener godt på trafikken på Snøheimvegen (antagelig en fordobling av antall turister i forhold til en situasjon uten veg).
- Hvis Vålåsjøhøvegen, mot formodning, vil bestå, må det stilles krav om at beitelaget og hytteeierne ved Grisungen bekoster vedlikeholdet.
- Under enhver omstendighet er det ikke akseptabelt at naturkvalitetene over myrområdene «ofres» for beiteinteressene, og den ekstremrike myra rundt Grisungvatna bør restaureres. Dette har også en viss betydning for villreinen.
- Når det gjelder ferdselsreguleringer i tråd med innspill i konsekvensutredningen for reiselivet, viser vi vår prinsipielle holdning ovenfor. Sykling må i det hele tatt ikke tillates. Hundekjøring sterkt begrenses. Det samme gjelder organisert ferdsel, særlig knyttet til moskussafari

Vennlig hilsen

Torgrim Sørseth

Styreleder